

Lieta C-713/22

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar
Tiesas Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2022. gada 21. novembris

Iesniedzējtiesa:

Corte suprema di cassazione (Itālija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2022. gada 3. novembris

Prasītājs:

LivaNova plc

Atbildētāji:

Ministero dell'Economia e delle Finanze

Ministero dell'Ambiente e della Tutela del Territorio e del Mare

Presidenza del Consiglio dei ministri

Pamatlietas priekšmets

Kapitālsabiedrība – Daļēja sadalīšana – Kaitējums videi – Solidaritāte

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Jautājums attiecas uz jēdzienu “pasīvu sadale nav paredzēta sadalīšanas noteikumu projektā” saskaņā ar Padomes Sestās direktīvas 82/891/EEK (1982. gada 17. decembris) 3. pantu, kas uzskatāms par parametru, lai izskatītu Itālijas Civilkodeksa 2506.*bis* pantā izmantoto jēdzienu “pasīvi, kuru sadalījumu nevar izsecināt no projekta”, ar mērķi noskaidrot tādas sabiedrības solidāro atbildību, kura ir saņēmējsabiedrība daļējas sadalīšanas procesā.

Prejudiciālais jautājums

“Vai Sestās direktīvas [82/891/EEK] 3. pants, kas piemērojams (22. pants) arī sadalīšanai, veidojot jaunas sabiedrības, – daļā, kurā noteikts, ka (a) “ja pasīvu sadale nav paredzēta sadalīšanas noteikumu projektā un ja šo noteikumu interpretācija nerada iespēju pieņemt lēmumu par to sadali, katra saņēmējsabiedrība par to ir solidāri atbildīga”, un ka (b) “dalībvalstis var paredzēt, ka šī solidārā atbildība attiecas tikai uz tūriem aktīviem, ko piešķir katrai saņēmējsabiedrībai” – ir pretrunā ar tādu valsts tiesību normas, kas noteikta ar Civilkodeksa 2506.*bis* panta trešo punktu, interpretāciju, saskaņā ar kuru saņēmējsabiedrības solidārā atbildība saistībā ar “pasīviem”, kuru sadale projektā nav paredzēta, attiecas ne tikai uz jau sadalītiem pasīviem, bet arī (i) uz tiem, kurus var identificēt kā pēc sadalīšanas radušās kaitīgās sekas saistībā ar pirms sadalīšanas notikušu rīcību (darbību vai bezdarbību), vai (ii) uz no tās izrietošu turpmāku rīcību, kas ir pastāvīgs pārkāpums, kurš rada kaitējumu videi un kura sekas sadalīšanas laikā vēl nav pilnībā nosakāmas?”

Atbilstošās Savienības tiesību normas

Padomes sestās direktīvas (1982. gada 17. decembris), kas pamatojas uz Līguma 54. panta 3. punkta g) apakšpunktu un attiecas uz akciju sabiedrību sadalīšanu (82/891/EEK) 3. pants.

Atbilstošās valsts tiesību normas

Civilkodeksa 2506.*bis* un 2506.*quater* pants

Īss lietas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 *Snia s.p.a.* iesniedza prasību *Tribunale di Milano* [Milānas tiesā] pret *Sorin s.p.a.*, pašreiz – *LivaNova PLC*, un atbildētājām valsts pārvaldes iestādēm, lūdzot konstatēt *Sorin* solidāro līdzatbildību par visiem parādiem saistībā ar attīrīšanas izmaksām un kaitējumu videi, par kuriem *Snia* ir atbildīga pirms 2003. gada 13. maijā veiktās sadalīšanas, kura stājās spēkā no 2004. gada 2. janvāra, un kurā *LivaNova* bija saņēmējsabiedrība.
- 2 Pieteikums konstatēt faktu bija saistīts ar ievērojamajām prasībām par zaudējumu atlīdzību, ko *Ministero dell'ambiente* [Vides ministrija] cēla pret *Snia* saistībā ar ķīmisko produktu ražošanu un tirdzniecību, kas tika veikta ar meitas sabiedrību *Caffaro* un *Caffaro Chimica* starpniecību trīs industriālajās teritorijās (Brešā [Brescia], Torviskozā [Torviscosa] un Kollēfero [Colleferro]). Minētais pieteikums konstatēt faktu balstījās uz Civilkodeksa 2504.*decies* pantu tobrīd spēkā esošajā redakcijā, ņemot vērā, ka sadalīšanas procesa rezultātā, pēc *Snia* uzskata, tika nodibināta jauna sabiedrība *Sorin*, kurai tika nodotas visas biomedicīnas nozarē piederošās līdzdalības daļas.

- 3 *Snia* apgalvoja, ka *Sorin* atbildība ir jāuzskata par neierobežotu, jo attīrīšanas izmaksas un kaitējums videi, ja tādi konstatēti, bija jāuzskata par pasīviem, kuru sadalījumu nevarēja izsecināt no sadalīšanas plāna.
- 4 Atbildētājas pārvaldes iestādes pieprasīja, lai *Sorin* kopīgi ar *Snia* tiek piespriests atlīdzināt zaudējumus. *Tribunale di Milano* noraidīja visus valsts pārvaldes iestāžu ierosinātos pieteikumus. Par spriedumu *Presidenza del Consiglio dei ministri* [Ministru padomes prezidentūra] iesniedza apelācijas sūdzību.
- 5 *Corte d'appello di Milano* [Milānas Apelācijas tiesa] ar 2019. gada pagaidu spriedumu konstatēja *Snia* un *Sorin* līdzatbildību vides sanācijas pasākumu neveikšanā saistībā ar trim attiecīgajām industriālajām teritorijām. Tā konstatēja *Sorin* atbildību, jo no attīrīšanas izmaksām un kaitējuma videi radušies parādi bija *Snia* pasīvi, kuri bija zināmi, bet kuru sadalījums nebija izsecināms no projekta. Tiesa uzskatīja, ka tiesiskajam regulējumam, uz kuru atsaukties, nevajadzētu būt Civilkodeksa 2504.*octies* panta trešajai rindkopai vecajā redakcijā, bet gan jaunā [Civilkodeksa] 2506.*bis* panta trešajai rindkopai, kas ieviesta ar uzņēmējdarbības tiesību reformu (*decreto legislativo. n. 6 del 2003* [2003. gada Likumdošanas dekrēts Nr. 6]), jo sadalīšanās formāli bija stājusies spēkā no 2004. gada 2. janvāra, kad akts tika reģistrēts Uzņēmumu reģistrā. Tāpēc tiesa atzina cēloņsakarības pastāvēšanu starp *Snia* un ar to saistīto sabiedrību veikto darbību un teritoriju piesārņojumu, un tātad *Snia* kā teritoriju un rūpnīcu īpašnieka, tiešā pārvaldītāja un laika gaitā iegādāto meitas sabiedrību mātes sabiedrības atbildību; kā arī *Sorin* solidāro atbildību tikai saistībā ar aktīviem, kas tai piešķirti saskaņā ar Civilkodeksa jaunā 2506.*bis* panta noteikumiem.
- 6 *Corte d'appello di Milano* ar 2021. gada galīgo spriedumu (turpmāk tekstā – “apstrīdētais spriedums”) piesprieda *LivaNova PLC*, iepriekš *Sorin s.p.a.*, sabiedrības sadalīšanas rezultātā nodoto aktīvu robežās atlīdzināt izmaksas, kas saistītas ar uz *Gruppo Snia* attiecināmo sabiedrību darbības radītā videi nodarītā kaitējuma primāro un kompensējošo atlīdzināšanu trijās iepriekš norādītajās teritorijās, aprēķinot to par kopsummu EUR 453 587 327,48 apmērā. Sabiedrība *LivaNova* iesniedza kasācijas sūdzību.

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

- 7 Prasītājs kasācijas sūdzībā norāda uz Civilkodeksa 2506.*bis* un 2506.*quater* panta pārkāpumu, jo uz *Sorin* esot nepareizi attiecināti zaudējumi, kas radušies pēc sadalīšanas notikušas rīcības (darbības vai bezdarbības) rezultātā, pārkāpjot tiesiskajā regulējumā noteikto laika ierobežojumu attiecībā uz “*pasīviem*” vai uz “*parādiem*”, kas jau pastāvēja sadalīšanas brīdī. Prasītājs iebilst pret apstrīdēto spriedumu, jo tajā neesot norādītas darbības jomas atšķirības, kas pastāv starp dažādajiem tiesiskajiem regulējumiem, ņemot vērā, ka Civilkodeksa 2506.*bis* pants koncentrējas uz “*pasīviem*”, bet 2506.*quater* pants turpretim – uz neatmaksātajiem “*parādiem*”.

- 8 Pēc prasītāja uzskata jēdzienu nošķiršanai vajadzēja novest pie tā, ka (grāmatvedības) “parāda” jēdzienā būtu ietverti tikai noteikta rakstura un apstiprināti pasīvi ar fiksētu termiņu un summu, kas nav jāucams ar “rezervēm” riskiem, ar izmaksām un ar “saistībām”, jo tie – kas tiešām veido “pasīvus” – attiecas tikai uz dažādiem Civilkodeksa 2506.bis panta mērķiem. Prasītājs apgalvo, ka saskaņā ar Civilkodeksa 2506.bis pantu uz to kā saņēmējsabiedrību nevarēja attiecināt zaudējumus, kas radušies pēc sadalīšanas notikušas rīcības (darbības vai bezdarbības) rezultātā, pārkāpjot tiesiskajā regulējumā noteikto laika ierobežojumu attiecībā uz “pasīviem” vai “parādiem”, kas jau pastāvēja sadalīšanas brīdī.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 9 Iesniedzējtiesas uzskata, ka ir jāpārbauda valsts tiesību aktu (Civilkodeksa 2506.bis pants) interpretācijas saderība ar Eiropas Savienības tiesībām un it īpaši ar Sesto direktīvu 82/891/EEK. Šā iemesla dēļ ir nepieciešams uzdot Eiropas Savienības Tiesai prejudiciālu jautājumu saskaņā ar LESD 267. pantu.
- 10 Uzdotais jautājums konkrēti attiecas uz iepriekšminētās Sestās direktīvas 82/891/EEK 3. pantā minēto jēdzienu “pasīvu sadale nav paredzēta sadalīšanas noteikumu projektā”, kas jāuzskata par parametru, lai pārbaudītu jēdzienu “pasīvi, kuru galamērķi nevar izsecināt no projekta”, kas raksturo Itālijas Civilkodeksa 2506.bis pantu, lai noteiktu saņēmējsabiedrības solidāro atbildību sadalīšanas darījumā.
- 11 Jāatzīmē, ka no faktiskā viedokļa *Corte d'appello di Milano* ir konstatējusi, ka pastāv cēloņsakarība starp *Snia* un ar to saistīto sabiedrību veiktajām darbībām un teritoriju piesārņojumu, uz ko attiecas lieta.
- 12 It īpaši tika atzīta *Snia* kā teritoriju un rūpnīcu īpašnieka, tiešā pārvaldītāja un laika gaitā iegādāto meitas sabiedrību mātes sabiedrības atbildība par intensīvu vides izmantošanas darbību, kas trīs teritorijās ilga gandrīz gadsimtu, ar ļoti nopietnām saindēšanas un piesārņojuma sekām. Šo atbildību ir atzinusi pati *Snia*. Apstrīdētajā spriedumā tika uzsvērts “*Snia* atbildības pamatā esošo faktu un apstākļu droša hronoloģiskā secība pirms [...] 2003. gada 13. maija”, kā tas izriet no konkrēti minētiem dokumentiem no tās korporatīvajām struktūrām. Iepriekšminētā atbildība attiecas uz pastāvīgas nelikumīgas rīcības kaitīgajām sekām, kas laika gaitā varētu pasliktināties.
- 13 Prasītājs apgalvoja, ka uz *Sorin* (tagad *LivaNova*) kā sadalīšanas saņēmējsabiedrību tika arī nelikumīgi attiecināta kaitējumu pasliktināšanās, kas radās pēc sadalīšanas.
- 14 *Corte di cassazione* [Kasācijas tiesa] atzīmē, ka šis apgalvojums ir daļējs un jebkurā gadījumā neatbilstošs, ņemot vērā, ka pasliktināšanos rada pastāvīgās nelikumīgās rīcības sekas, kas tomēr ir attiecināmas uz sadalāmās sabiedrības atbildību par rīcību pirms sadalīšanas. Šajā ziņā tā norāda uz apstākli, ka *Snia*

rīcības turpināšanās (darbība vai bezdarbība) pēc 2004. gada janvāra bija skaidri aprakstīta apstrīdētajā spriedumā kā vienkārša iepriekšējās, gadiem ilgstošās rīcības turpināšanās attīstība.

- 15 Šajā ziņā spriedumā tika noteikta zaudējumu atlīdzība – primāro, papildu un kompensējošo atlīdzināšanu –, pamatojoties uz konstatēto pieņēmumu, ka visu teritoriju piesārņojumam bija cēloņsakarība, kas tieši vai netieši attiecināma uz *Snia* darbību neatkarīgi no turpmākajiem notikumiem pēc 2004. gada janvāra. Visās teritorijās pastāv cēloņsakarība starp konkrēto rūpniecisko darbību, ko veic *Snia* grupā ietilpstošās sabiedrības, un teritorijās esošo piesārņojumu. Jāpiebilst, ka šāda saikne ir definēta atbilstoši Eiropas tiesību aktiem par kaitējumu videi saskaņā ar 2021. gada 7. aprīļa Paziņojumu 2021/C 118/01. Šajā minētajā paziņojumā, atsaucoties uz Tiesas spriedumu lietā C-378/08, “runājot par cēloņsakarību” ir atzīts, ka, ja dalībvalsts tiesību akti to paredz, “[cēloņ]sakarības noteikšanai pietiek ar pieņēmumu, kas balstīts uz ticamiem pierādījumiem”, kuri “šo prezumpciju pierādītu, piemēram, uzņēmuma iekārtu atrašanās netālu no konstatētā piesārņojuma un saistība starp atrastajām piesārņojošajām vielām un vielām, kuras minētais uzņēmums izmanto savai darbībai”. Tas ir tieši tas, kas izriet no pārsūdzētā sprieduma.

– *Sabiedrību tiesību problēma.*

- 16 Prasītājs apgalvo, ka saskaņā ar Civilkodeksa 2506.bis pantu, uz to kā saņēmējsabiedrību nevarētu tikt attiecināti zaudējumi, kas radušies pēc sadalīšanas notikušas rīcības (darbības vai bezdarbības) rezultātā, pārkāpjot tiesiskajā regulējumā noteikto laika ierobežojumu attiecībā uz “pasīviem” vai “parādiem”, kas jau pastāvēja šīs sadalīšanas brīdī (skat. iepriekš 7. un 8. punktā izklāstītos argumentus).
- 17 Attiecībā uz iespējamo nepieciešamību nošķirt, arī solidāras atbildības nolūkos, parādus no pasīviem, saprotot normu tādā nozīmē, ka tā ir vērsta uz to, lai saņēmējsabiedrības solidaritāti attiecinātu tikai uz pasīviem, kas jau bija noteikti pirms sadalīšanas, *Corte di Cassazione* atbilde, pamatojoties uz valsts tiesību normu, ir noraidoša. *LivaNova* atšķirīgajā apgalvojumā nav ņemts vērā pamatojums, ar kuru *Corte d'appello di Milano* konstatēja cēloņsakarības esamību starp uz *Snia* un uz ar to laika gaitā saistītajām sabiedrībām attiecināto darbību un visu trīs attiecīgo teritoriju piesārņojumu.
- 18 Attiecībā uz sabiedrību sadalīšanu, iespējama kompensācijas parāds solidaritātes nolūkos ir agrāks, jo kaitējums ir skaidri ietverts plašākajā jēdzienā (“pasīvi”), ko Itālijas likumdevējs izmantojis Civilkodeksa 2506.bis pantā. Šis jēdziens neietver nekādu iepriekš noteiktu kvalitatīvu raksturlielumu potenciālas pasīvu attiecināšanas nolūkos, jo pasīvos var būt arī parādi un pat no sadalītajiem aktīviem neatkarīgi parādi.
- 19 Tādējādi valsts tiesību interpretācijas nolūkos noteicošais ir tas, ka tiesa, kas izskata lietu pēc būtības, ir konstatējusi *Snia* vides kaitējumu radošās rīcības

agrākumu. Šī rīcība nosaka atbildības par zaudējumu atlīdzību apjomu par attiecīgo turpināto pārkāpumu. Noteicošais fakts var būt jebkuras prasības, kas attiecas uz cilvēka darbību, kura var izraisīt vides stāvokļa izmaiņas vai būtisku pasliktināšanos, pārkāpums, ko var secināt no tiesību sistēmas noteikumu kopuma, kurā noteikti ir ietverti tie noteikumi, kuri attiecas uz ārpuslīgumisku civiltiesību pārkāpumu un uz atbildību par bīstamu darbību veikšanu. Proti, pats kaitējuma videi jēdziens Itālijas tiesību aktos ietver visas konstatēto faktu sekas, sākot no vides resursa galīga zaudējuma (pielīdzināms iznīcināšanai) vai degradēšanās (vai kvalitatīvas pasliktināšanās) līdz paša vides objekta izmaiņām, kas ietver teritorijas ekoloģiskā, bioloģiskā un socioloģiskā līdzsvara galīgu pārveidošanos ar redzamu iepriekšējo struktūru izmaiņu.

- 20 Pēc iesniedzējtiesas domām šāda valsts tiesību normas interpretācija ir vēlama arī ievērojot kreditora aizsardzības *ratio*, kas ir tās pamatā.
- 21 Eiropas Savienības Tiesa ar 2020. gada 30. janvāra spriedumu [*Cicenia* u.c., C-394/18], kas attiecībā uz sabiedrību ar ierobežotu atbildību sadalīšanu izskatīja sadalītās sabiedrības kreditoru interešu aizsardzības problēmu sadalīšanas atcelšanas prasības ietvaros, savukārt nepārprotami atzina, ka Sestās direktīvas 82/891/EEK astotajā apsvērumā ir noteikts, ka “kreditori, ieskaitot obligacionārus, un personas, kam pastāv citi prasījumi pret sabiedrībām, kas iesaistītas sadalīšanas procesā, ir jāaizsargā tā, lai sadalīšana nelabvēlīgi neietekmētu viņu intereses”. Tāpēc jebkurai attiecīgo normu interpretācijai ir jāgarantē tiesiskā drošība gan attiecībās starp sabiedrībām, kas piedalās sadalīšanā, gan attiecībās starp šīm sabiedrībām un trešajām personām.
- 22 Civilkodeksa 2506.*bis* panta interpretācija ietver Sesto direktīvu 82/891/EEK raksturojošās formulas konsekventu interpretāciju, kas *pro tempore* ir svarīga attiecībā uz lietā konstatētajiem faktiem.
- 23 Sestās direktīvas 82/891/EEK 3. pants, kas attiecas arī uz sadalīšanu, nodibinot jaunas sabiedrības (22. pants), satur normu, saskaņā ar kuru, “*ja pasīvu sadale nav paredzēta sadalīšanas noteikumu projektā un ja šo noteikumu interpretācija nerada iespēju pieņemt lēmumu par to sadali, katra saņēmējsabiedrība par to ir solidāri atbildīga. Dalībvalstis var paredzēt, ka šī solidārā atbildība attiecas tikai uz tīriem aktīviem, ko piešķir katrai saņēmējsabiedrībai*”. Šī norma būtībā balstās uz līdzīgu jēdzienu tam, kas vēlāk tika ieviests valsts tiesību normā: “*pasīvu sadale nav paredzēta sadalīšanas noteikumu projektā*”. Formulējuma būtiskā līdzvērtība pieprasa, lai šī Tiesa kā pēdējās instances tiesa saskaņā ar LESD 267. pantu iesniegtu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu Eiropas Savienības Tiesai, lai pārlicinātos, ka direktīvā nav interpretācijas šķēršļu attiecībā uz iepriekš apskatīto valsts normas interpretāciju.
- 24 Ņemot vērā tiesvedības priekšmeta īpašo nozīmi arī no ekonomikas viedokļa, Tiesai tiek lūgts lietu izskatīt steidzama kārtā.